

Første kvinne ut!

Jeg var en av kvinnene som sprengte «glasstaket» og inntok maktbastioner. Gjennom nyfeminismen fikk kampen for likestilling mellom kjønnene retning og tyngde. Det er viktig at historien vår deles, tolkes og formidles.

Ann-Kristin Olsen. Politifullmektig på Victoria terrasse, Oslo politikammer, 1973., Eier: Privat

Jeg bodde på studentbyen på Kringsjå i Oslo og var jusstudent da jeg i 1970 hørte Jo Freeman holde foredrag på Blindern om feminismen i USA og i Europa. Jeg skrev meg umiddelbart opp på liste og ble med i gruppa Kvinneaktivistene med blant annet Liv Finstad, Birgit Bjerck og Nina

Karin Monsen. De kommende årene ble aktive og formende. På det juridiske fakultet var det stille på likestillingsfronten den gang hvor bare cirka ti prosent av studentene var jenter. Gutter med medlemskap i Den konservative studentforening, DKSF, dominerte miljøet. Men noen år senere ble en nyfeministgruppe etablert etter et initiativ fra noen av oss kvinnelige studenter. Jeg var da nesten ferdig med studiene, men fulgte med gruppa i oppstarten.

Om forfatteren

Ann-Kristin Olsen (f. 1945) er utdannet jurist. Hun var landets første kvinnelige politiinspektør og politimester og første kvinnelige sysselmann på Svalbard. Deretter var hun fylkesmann i Vest-Agder. Olsen var aktiv nyfeminist på 1970-tallet. Senere har hun engasjert seg for utsatte barn nasjonalt og internasjonalt.

Fortellingen er en del av prosjektet *Nyfeminister forteller* med personlige historier av kvinner som gikk inn i nyfeministbevegelsen på 1970-tallet.

Nyfeminister forteller er et samarbeid mellom Rita Bjørnulf, Tonje Kolle, Kirsten Waarli og Margrete Wiig.

Kontakt: nyfeministene@gmail.com

Epigrafen i boka «Årene» av Annie Ernaux, som jeg nettopp leste, passer når jeg nå er invitert til å skrive min historie som nyfeminist. Ernaux skriver: «Vi har bare historien vår og den tilhører ikke oss.» Nettopp, historien vår må deles, tolkes, formidles. Nyfeministenes bidrag til historiens puslespill fortjener å bli fortalt. Men som 77 år gammel dame føles det nå unektelig både merkelig og fjernt å flytte seg femti år tilbake i tid og gi noen glimt inn i mitt liv som student og nyfeminist.

Splid mellom kvinner

Den nye kvinnebevegelsen startet opp i et samfunn preget av stor avstand mellom hjemmевærende husmødre og yrkeskvinner, noe som mange prøvde å utnytte til å skape splid mellom kvinner. Dette virker veldig fjernt nå, men de fleste av oss som var unge den gang, vokste opp i husmorepokens glansperiode på 60-tallet hvor de aller fleste kvinner var hjemmевærende, mens mennene var forsørgere og deltok i arbeidslivet. Yrkeskvinner og husmødre var to distinkt forskjellige grupper som ble ansett å ha forskjellige interesser og som sto mot hverandre i offentligheten. Den fremherskende mening var at kvinners plass var i hjemmet, som «hjemmевærende». Norges Husmorlag kjempet for dette, de gikk inn for betegnelsen «hjemmearbeidende».

Jeg har absolutt opplevd kvinnesolidaritet i praksis!

Unge kvinner som studerte på 70-tallet, tok ikke sikte på en karriere som hjemmearbeidende. Vi syntes ikke at den tradisjonelle arbeidsdelingen mellom kvinner og menn var rettferdig. Den nye kvinnebevegelsen passet oss som hånd i hanske. Det føltes naturlig å bidra til å nedkjempe det bestående kjønnsrollemønsteret. Mange av mødrene våre støttet oss. Til tross for at jeg tok noen uvanlige yrkesvalg etterhvert, fikk jeg full støtte fra min mor og hennes venninner som alle hadde vært fulltids husmødre i sitt voksne liv. Etterhvert opplevde jeg det samme fra mine tenåringssønners kjærester. Jeg har absolutt opplevd kvinnesolidaritet i praksis!

Snøballen rullet

Den nye kvinnebevegelsen på 70-tallet bød på et aktivt fellesskap med spennende kultur, internasjonal forankring og medias oppmerksomhet. I Kvinneaktivistene følte jeg at jeg var med på noe viktig. Likestilling mellom kjønnene hadde vært en selvfølge for meg. Nå fikk kampen retning og tyngde. Snøballen rullet. Vi var mange, ikke bare i Norge, men i Norden og utover det. Frodig feministkultur vokste fram med viser og sanger, tidsskriftet Sirene, stadig nye interessante bøker, norske og oversatte, saftige tegninger og nyskapende humor. Vi hadde viktige saker å kjempe for. Abortsaken dominerte, men også kvinners yrkesdeltakelse og mer rettferdig fordeling av omsorgsoppgavene var i fokus. Ting skjedde, smått og stort. Kvinner skapte liv og røre overalt.

Kvinnekupp i politikken. Demonstrasjoner mot pornografi. Solidaritet med prostituerte. Menn sluttet seg til kampen. Toppløse kvinner på badestrande. Det personlige er politisk. Bevisstgjøringsgrupper. Flat struktur. Lesbiske kvinner sto fram i stort antall. Kvinner sprengte «glasstaket» og inntok maktbastioner. Vi var i sentrum for medias oppmerksomhet. Vi provoserte. Vi satte dagsorden. Klart det var spennende å være med på dette! Jeg opplevde å være med i en sterk og nyskapende bevegelse, som utfordret det bestående og utgjorde en forskjell.

Ble provosert

Jeg følte meg veldig hjemme i Nyfeministene. Jeg opplevde Kvinnefronten som et underbruk av AKP(m-l). Jeg tvilte på om jentene der egentlig hadde kontroll over sin egen organisasjon. Det var tydelig at kvinnekampen hadde lavere prioritet enn klassekampen. Samtidig var det godt å ha ytterste venstre med på laget. Mengde gir tyngde. Kranglene mellom Kvinnefronten og Nyfeministene om paroler og plass i de første 8-mars togene bidro i hovedsak til økt oppmerksomhet om likestillingskampen, tenkte jeg, men ble provosert og tok sterk avstand da Kvinnefronten i sin «Fråsegn om homofili» karakteriserte homofili som et seksuelt avvik med røtter i borgerlig dekadanse.

“

Og så føltes det frigjørende å aksjonere mot patriarkatet og strukturer som jeg mente undertrykket kvinner.

Jeg heiet på lesbiske som sto fram, og jeg er stolt av nyfeministene tok initiativ og støttet innsatsen for å få etablert krisesentre i hele landet. Og så føltes det frigjørende å aksjonere mot patriarkatet og strukturer som jeg mente undertrykket kvinner. På bakgrunn av at det knapt ble utgitt kvinnelitteratur den gangen, aksjonerte noen av oss da Aschehoug forlag utga en bok vi mente var antifeministisk, ved å troppe opp og fylle forlagssjefens kontor med plakater. Det kom faktisk noe godt ut av det.

Bevisstgjøringsgruppene var sentrale for oss nyfeminister. Der ble vi godt kjent og ble gode venner. Vi dro på hytteturer, holdt seminarer, hang sammen ute på byen, diskuterte, lo og gråt. En god tid. Jeg, som er interessert i enkeltpersoner og deres historier, hadde en interessant og spennende tid. Innblikk i livshistorier fjernt fra min egen tror jeg utviklet raushet og empati.

Raddiser og klassepurk

Ferdig med jussen i desember 1972 begynte jeg som politifullmektig ved Oslo politidistrikt i januar 1973 og møtte opp på Victoria Terrasse med Fri abort-merke på kragen og tydelige feminist-meninger. På 70-tallet var det skarpe fronter mellom venstreradikale studenter og politiet, «Raddis-ene og klassepurken» var ikke gode venner, så jeg var spent på hvordan jeg ville bli møtt. Jeg opplevde å bli tatt godt imot, og at de fleste syntes det var bra å få inn flere unge kvinner i etaten. Diskusjoner hørte til dagens orden, men jeg var skolert fra Kvinneaktivistene og likte å diskutere. Jeg gjorde jobben og ble raskt akseptert som en god kollega. Arbeidet besto i å lede etterforskning, avgjøre straffesaker og møte i byretten som aktor med de sakene hvor det var tatt ut tiltalebeslutning.

“

Jeg var ikke høy i hatten

Etter et par år fikk jeg som nygift 29-åring jobb som dommerfullmektig ved Indre Follo sorenskriverkontor på Ski. Det var en tidsbegrenset opplæringstilling på to år, så jeg var ikke høy i hatten da jeg noen måneder etter oppstarten måtte fortelle min sjef, sorenskriveren, at jeg var gravid og ville trenge permisjon midt i perioden som dommerfullmektig. Det ville innebære ekstraarbeid for ham, plunder og heft. Men lykken sto meg bi! Sorenskriveren gratulerte hjertelig og sa at dette var det hans jobb å håndtere. Jeg skulle ikke bry meg med å tenke på det, bare

glede meg. Hvor heldig kan vi være? I sårbare situasjoner er det godt å møte anstendige mennesker og slippe å forsvare seg.

Ann-Kristin Olsen. Fylkesmann i Vest-Agder, 1998 – 2015, omkranset av fotografier av hennes mannlige forgjengere. Foto: Eva Kvelland

Første kvinne som politiinspektør, politimester og sysselmann

Etter endt dommerfullmektigtjeneste skjøt min politikarriere fart, og jeg ble den første kvinnelige politiinspektør i Norge, deretter i 1983 den første kvinnelige politimesteren. Det skapte en god del media-oppmerksomhet, og var begynnelsen på en tilværelse hvor min mann og jeg opplevde å bli profilert som et ektepar med omvendte kjønnsroller. Det var ganske krevende, men min mann håndterte det godt og lot seg ikke dupere av at jeg med ett plutselig ble hovedpersonen i vårt sosiale liv. Lett var det ikke.

Og da vi flyttet til Svalbard etter 13 år i Halden, gjentok historien seg. Som den første kvinnelige sysselmannen fikk jeg igjen mye mediaoppmerksomhet, som krevde mye av meg, men enda mer av min mann som arbeidet som lektor på skolen og som biolog på Norsk Polarinstitutt. Det gikk seg til. Gudskjelov.

Fylkesmann, arbeid for utsatte barn og andre oppdrag

Vi dro fra det høye nord til mine hjemtrakter på Sørlandet. Jeg ble fylkesmann i Vest-Agder, min mann ble tilsatt som undervisningsinspektør i videregående skole. Vi hadde et godt familieliv med to fine sønner. Jeg holdt fast på mitt engasjement for barn som er utsatt for vold og seksuelle overgrep og fikk også andre spennende oppdrag, blant annet en periode som styreleder i Helse Sørøst. Lokalt er jeg enda styremedlem i Stine Sofies stiftelse, Livsglede for eldre og leder i Forskningsetisk utvalg ved universitetet i Agder.

“

Jeg har fått brukt meg selv og mine evner

Det som har gitt meg stor glede er endelig å kunne fordype meg i sørlandsk lokalkoloritt i kraft av lederverv i Vilhelm Kragsselskapet hvor kunnskapsrike menn på min egen alder gir farge til tilværelsen med anekdoter og morsomme historier med den mangslungne Vilhelm Krag i fokus. Etter 18 år som fylkesmann nyter jeg nå pensjonismen med forskjellige oppdrag som strukturerer tilværelsen. Jeg holder foredrag og bidrar etter beste evne i lokalsamfunnet, samtidig som mine fem barnebarn i Tromsø og Halden lyser opp tilværelsen.

Ann-Kristin Olsen. Fra tiden som fylkesmann i Vest-Agder, 1998–2015.

Jeg syns at jeg har fått brukt meg selv og mine evner i løpet av mitt liv på jorden. Jeg er så heldig at jeg fikk en god porsjon selvtillit med meg fra mine foreldre, og min mann har støttet meg i tykt og tynt og med sine gode evner bidratt til et godt familieliv, hvor vi sammen har møtt gleder og utfordringer. Jeg har laget et lite kåseri med tittelen «Mitt liv som mann» hvor jeg reflekterer over livets krokveier.

Feminismen - en grunnstein i livet

Jeg gir honnør til tida som ung nyfeminist. Den ga retning og struktur til min medfødte tro på likestilling mellom kjønnene. Den gjorde meg bevisst på hva jeg skulle se etter i valget av livsledsager. Den ga meg mange morsomme opplevelser. Jeg ble kjent med spennende jenter. Jeg fikk innsikt i hvordan det var å være lesbisk. Jeg lærte tung teori og kultur. Feminismen er en grunnstein i livet mitt.

NYFEMINISTER FORTELLER

Det ble ikke vist noen globale meldinger eller andre viktige meldinger da dette dokumentet ble skrevet ut.